

ВЫКАРЫСТАННЕ ЭЛЕМЕНТАЎ БІЯЭНЕРГАПЛАСТЫКІ ПРЫ ПРАВЯДЗЕННІ АРТЫКУЛЯЦЫЙНАЙ ГІМНАСТЫКІ

Т. Г. Кярней,

настаўнік-дэфектолаг вышэйшай кваліфікацыйнай катэгорыі
Ліпнішкаўскага ВПК дзіцячы сад – базавая школа

Выкарыстанне элементаў біяэнергапластыкі пры правядзенні артыкуляцыйнай гімнастыкі дазваляе сфарміраваць у дзяцей устойлівую цікавасць да выканання артыкуляцыйных практыкаванняў і значна павысіць вынік карэкцыйнай работы па фарміраванні правільнага гукавымаўлення ў дзяцей дашкольнага ўзросту з агульным недаразвіццём маўлення. Прымяненне элементаў біяэнергапластыкі дазваляе зрабіць карэкцыйную работу дастаткова прадуктыўнай, дае новыя творчыя магчымасці ў карэкцыйнай рабоце для дзяцей і для настаўніка-дэфектолага.

Біяэнергапластыка – гэта злучэнне рухаў артыкуляцыйнага апарату з рухамі рукі. Пры выкананні артыкуляцыйных практыкаванняў рука паказвае, дзе і ў якім становішчы знаходзяцца язык, ніжняя сківіца або губы. Адначасовая работа над моўнай і дробнай маторыкай дазволіць выключыць зрокавую апору (люстэрка) і перайсці да выканання практыкаванняў па адчуванні. Гэта з’яўляецца асабліва важным, бо ў рэальным жыцці дзеці не бачаць сваю артыкуляцыю пры вымаўленні гукаў. Выкарыстанне элементаў біяэнергапластыкі пры правядзенні артыкуляцыйнай гімнастыкі дазволіць павысіць эфектыўнасць работы па карэкцыі гукавымаўлення, што паспрыяе развіццю звязнага маўлення, мыслення, уяўлення дзяцей дашкольнага ўзросту з агульным недаразвіццём маўлення.

Для работы па карэкцыі гукавымаўлення найбольш значным з’яўляецца злучэнне рухаў кісці рук з рухамі органаў артыкуляцыйнага апарату.

Артыкуляцыйная гімнастыка з элементамі біяэнергапластыкі выкарыстоўвалася толькі на індывідуальных занятках па фарміраванні вымаўлення боку маўлення, так як патрабуе максімальнай канцэнтраванасці дзяцей пры засваенні дакладных і сінхронных рухаў рук і органаў артыкуляцыі. Работа па выкарыстанні элементаў біяэнергапластыкі пры правядзенні артыкуляцыйнай гімнастыкі праводзіцца пастапа. На першым этапе адбывалася знаёмства з органамі артыкуляцыі, выкананне практыкаванняў для губ, языка або сківіцы па традыцыйнай методыцы. Пасля на дадзеным этапе вывучаюцца статычныя практыкаванні з элементамі біяэнергапластыкі: “Бегемоцік”, “Жабка”, “Хабаток”, “Іголачка”, “Ветразь”, “Трубачка”, “Кубачак”. Спачатку падключаецца да артыкуляцыі становішча адной кісці вядучай рукі. Пасля авалодвання ўменнямі адначасова выконваць практыкаванні вядучай рукой і артыкуляцыйным апаратам, падключаецца другая рука, а затым практыкаванні выконваюцца абедзвюма рукамі адначасова. Для аўтаматызацыі атрыманых навыкаў і стварэння дадатковай матывацыі, на рукі надзяюцца пальчаткі-дапаможнікі. Пальчаткі вельмі разнастайныя знешне – гэта хлопчыкі і дзяўчынкі, жывёлы – зайчыкі, мішкі, сабакі і іншыя. Кожная мае абавязковы элемент – вочкі. Некаторыя маюць дадатковы элемент – капялюшкі, банцікі, вушы.

Другі этап уключае ў сябе дынамічныя практыкаванні: “Гадзіннік”, “Арэлі”, “Індык”, “Маляр”, “Конік”, “Чысцім зубы”, “Смачнае варэнне”. Мэтай дадзеных практыкаванняў было фарміраванне ўмення плаўнага пераключэння з аднаго артыкуляцыйнага руху на другі.

Трэці этап прадугледжвае практыкаванні спалучанай гімнастыкі. Яе асаблівасцю з’яўляецца рознанакіраваныя рухі і плаўнае пераклучэнне з аднаго артыкуляцыйнага руху на другі. Вывучаюцца такія гульнёвыя практыкаванні, як “Грэбень”, “Лесвіца”, “Барабаншчык”, “Цукерка”.

На чацвёртым этапе вывучаныя практыкаванні біяэнергапластыкі аб’ядноўваюцца казачным сюжэтам, дзеючамі асобамі якога становяцца прыдуманых героі пальчаткавага тэатра.

“Як Боня і Боб гулялі ў лесе”

Змест казкі	Практыкаванні	Апісанне рухаў кісці і пальцаў рук
Наступіла вясна і ў небе ярка засвяціла сонейка.	“Салодкае варэнне”	Зыходнае становішча – пальцы выпрамлены і самкнуты, далонь накіравана ўніз. На лік “адзін” павярнуць кісць рукі ўлева, затым пад лік ад 1 да 6 выконваць кругавыя рухі кісцю рукі ў накірунку улева – уверх – управа – уніз.
Ад яго промняў сталі абуджацца дрэвы, распускаліся першыя пралескі.	“Іголачка”	Зыходнае становішча – пальцы выпрамлены і самкнуты, далонь трохі паслаблена і накіравана ўніз. На лік “адзін” самкнуць у кулак пальцы, пакінуць выпрамленым толькі адзін указальны палец.
Гучна капаюць капяжы.	“Конік”	Зыходнае становішча – 4 пальцы самкнуты з вялікім пальцам. Пад лік ад 1 да 10 па чарзе змыкаць і размыкаць 4 пальцы з вялікім пальцам рукі, пры гэтым пальцы застаюцца сагнутымі ў ніжніх

		фалангах. Затым вярнуцца ў зыходнае становішча.
Боня і Боб апранулі паліто і пайшлі гуляць у лес. І прыйшлі яны на цудоўную палянку.	“Блінчык”	Зыходнае становішча – кісці рук знаходзяцца як пры плясканні далонямі. На лік “адзін”, “два”, “тры”, “чатыры” і г.д. (ад 1 да 10 разоў) выконваць плясканне ў далоні.
Селі сябры на пянёк і сталі аглядаць палянку.	“Грыбок”, “Гадзіннік”	“Грыбок” Зыходнае становішча – пальцы выпрамлены і самкнуты, далонь трохі паслаблена, накіравана ўніз. На лік “адзін” кісць рукі з самкнутымі пальцамі сагнуць у вобласці ніжніх фалангаў, утрымліваць далонь у форме каўша “Гадзіннік” Зыходнае становішча – пальцы выпрамлены і самкнуты, далонь накіравана ўніз. На лік “адзін” павярнуць кісць рукі ўлева, на лік “два” павярнуць кісць рукі ўправа.
Вясенні ветрык лёгка калыхаў дрэвы.	“Трубачка”	Зыходнае становішча – пальцы выпрамлены і самкнуты, далонь злёгка паслаблена і накіравана ўніз. На лік “адзін” сагнуць пальцы ў ніжніх фалангах і трохі прыблізіць 4 самкнутыя пальцы да вялікага пальца.

Непадалёку Боня і Боб заўважылі прыгожага матылька, які хутка махаў сваімі крыламі.	“Індык”	Зыходнае становішча – рукі знаходзяцца гарызантальна на ўзроўні грудзі, далонь накіравана ўверх, пальцы напўсагнутыя. Пад лік ад 1 да 10 згінаць пальцы ў верхніх і сярэдніх фалангах, выконваючы хапальныя рухі.
Матылёк пакружыўся над палянкай і паляцеў далёка ўвысь.	Цягнуцца языком да верхняй губы	Кісцю рукі паказываць накірунак уверх
Потым Боня і Боб набралі прыгожы букет кветак і шчаслівыя пайшлі да дому.	“Усмешка”	Зыходнае становішча – пальцы прамыя і самкнутыя. Далонь паслаблена і накіравана ўніз. На лік “адзін” прагнуць далонь у ніжніх фалангах, пальцы злёгка накіраваць уверх.

“Боня і Боб лепяць снегавіка”

Змест казкі	Практыкаванні	Апісанне рухаў кісці і пальцаў рук
Аднойчы ў зімовы дзень Боня і Боб выглянулі ў акенца і вельмі здзівіліся.	“Акенца”	Зыходнае становішча – 4 пальцы самкнуты з вялікім пальцам і сагнуты ў ніжніх фалангах. Далонь накіравана ўніз. На лік 1 вялікі палец апускаецца ўніз, 4 самкнутыя пальцы падымаюцца ўверх.
Усё навокал: і лаўка, і арэлі, і дарожка – было пакрыта белым снегам.	“Ланатка”	Зыходнае становішча – пальцы выпрамыя і самкнуты, далонь трохі паслаблена, накіравана ўніз. На лік “адзін” кісці рук з

		самкнутымі пальцамі апусціць уніз.
Боня і Боб апранулі шубу, шапку, павязалі шалік і выйшлі на вуліцу. Яны ўсміхнуліся, паглядзелі ўверх на сонейка, а пасля ўніз на сняжок і вырашылі зляпіць снегавіка.	“Арэлі”	Зыходнае становішча – пальцы выпрамлены і самкнуты, далонь накіравана ўніз. На лік “адзін” падняць самкнутыя пальцы ўверх, на лік “два” апусціць далонь уніз.
Спачатку Боб зляпіў адзін снежны камяк. Боня зляпіла другі, а пасля яны разам зляпілі трэці снежны камяк, самы вялікі.	“Паветраны шарык”	Зыходнае становішча – 4 пальцы самкнуты з вялікім пальцам і сагнуты ў ніжніх фалангах. Далонь накіравана уніз. На лік 1 вялікі палец апускаецца ўніз, 4 самкнутыя пальцы падымаюцца ўверх
Калі снегавік быў гатовы, Боня і Боб паглядзелі спачатку наверх, пасля ўніз, потым управа-улева і вырашылі, што нечага не хапае.	“Арэлі” “Гадзіннік”	“Арэлі” Зыходнае становішча – пальцы выпрамлены і самкнуты, далонь накіравана ўніз. На лік “адзін” падняць самкнутыя пальцы ўверх, на лік “два” апусціць далонь уніз. “Гадзіннік” Зыходнае становішча – пальцы выпрамлены і самкнуты, далонь накіравана ўніз. На лік “адзін” павярнуць кісьць рукі ўлева, на лік “два” павярнуць кісьць рукі ўправа.

<p>Тады Боня дастала з кішэні моркву і з яе дзеці зрабілі снегавіку нос.</p>	<p>“Іголачка”</p>	<p>Зыходнае становішча – пальцы выпрамлены і самкнуты, далонь трохі паслаблена і накіравана ўніз. На лік “адзін” самкнуць у кулак пальцы, пакінуць выпрамленым толькі адзін указальны палец.</p>
<p>Пасля Боня і Боб пайшлі да дому піць цёплы чай з блінчыкамі.</p>	<p>“Кубачак”</p> <p>“Блінчык”</p>	<p>“Кубачак”</p> <p>Зыходнае становішча – пальцы самкнуты і трохі сагнуты ў ніжніх фалангах. На лік “адзін” самкнутыя пальцы сагнуць у вобласці ніжніх і сярэдніх фалангаў і трохі падняць кончыкі наверх.</p> <p>“Блінчык”</p> <p>Зыходнае становішча – кісці рук знаходзяцца як пры плясканні далонямі. На лік “адзін”, “два”, “тры”, “чатыры” і г.д. (ад 1 да 10 разоў) выконваць плясканне ў далоні.</p>

Літаратура

1. Будённая, Т. В. Логопедическая гимнастика : методическое пособие / Т.В Будённая. – СПб.: Детство-Пресс, 2005. – 64 с.
2. Бушлякова, Р. Г. Артикуляционная гимнастика с биоэнергопластикой / Р. Г. Бушлякова. – М.: Детство-Пресс, 2011. – 240 с.

